

ASIA	Lupa poiketa luonnonsuojelulain (9/2023) 65 §:n tiukasti suojellun luontotyyppin hävittämisen- ja heikentämiskiellosta
HAKIJA	Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
VIREILLE	Hakemus 9.4.2025
HAKEMUS	Hakija hakee luonnonsuojelulain 66 §:n mukaista poikkeuslupaa tiukasti suojellun luontotyyppin heikentämiskiellosta Kainuun maakunnan alueelle ajalle 1.5.2025 – 31.5.2034. Hakemus koskee luonnonsuojelulain (9/2023) 65 §:ssä ja luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) 5 §:ssä tarkoitettujen serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden esiintymien varmentamiseksi ja paikantamiseksi tehtävää kartoitustyötä ja sen yhteydessä tehtävää jäkälä-, kasvi- ja kivinäytteiden ottamista määrittämistä ja dokumentointia varten. Ympäristöministeriö on määrännyt Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen pyynnöstä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen käsittelemään ja ratkaisemaan Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hakemuksen poiketa luonnonsuojelulain 66 §:n mukaisesti lain 65 §:ssä tarkoitetun tiukasti suojellun luontotyyppin hävittämisen- ja heikentämiskiellosta serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden esiintymien kartoittamiseksi tapahtuvaa näytteenottoa varten Kainuun ELY-keskuksen toimialueella (Ympäristöministeriön päätös 8.4.2025 VN/18313/2022-YM-15). Luonnonsuojeluasetuksen 5 §:n serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden määrittäminen perustuu ko. pykälässä lueteltujen, serpentiinialustaa indikoivien putkilokasvi-, jäkälä- ja sammallajien esiintymiseen. Erityisesti eräiden jäkälä- ja sammallajien luotettava määrittäminen edellyttää mikroskooppia. Myös havaintojen dokumentointi voi edellyttää tieteellisen näytteen tallentamista johonkin luonnontieteelliseen museoon. Jäkälänäytteenotto voi edellyttää myös kasvualustana olevan kiviaineksen irrottamista. Näytteenotto saattaa – varotoimenpiteistä huolimatta – pienessä määrin aiheuttaa luontotyyppiesiintymän heikentymistä. Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus aloittaa toukokuussa 2025 serpentiiniluontotyyppin maastoinventoinnit toimialueellaan. Inventointia tehdään paikkatietoaineistoon ja mahdolliseen olemassa olevaan havaintotietoon perustuen aiemmin varmentamattomilla luontotyyppiesiintymillä. Näytteenotossa periaatteena on, että näytettä otetaan vain lajiesiintymistä, joita ei ole aiemmin dokumentoitu ko. paikalta. Näytettä otetaan vain se määrä, joka tarvitaan mikroskooppia ja tieteellisen näytteen tallentamista varten. Mikäli lajiesiintymä on niin pieni, että näytteenotto vaarantaisi sen säilymisen, näytettä ei oteta. Määrittämisen jälkeen havaintotiedot tallennetaan ympäristöhallinnon tietojärjestelmään ja näyte toimitetaan luonnontieteelliseen museoon. Tiedot luvan käytöstä (lajit, havaintopaikat ja -ajat, näytteenottajat) raportoidaan vuosittain luvan myöntäjälle. Mahdolliset uudet luvan käyttäjät ilmoitetaan vuosittain ennen maastokauden alkamista. Vuosina 2025 ja 2026 lupaa käyttää [REDACTED].

Luvalle haetaan täytäntöönpanomääräystä mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta (hakemusta täydennetty tältä osin suullisesti Lapin ELY-keskuksen ja Kainuun ELY-keskuksen välisessä keskustelussa 24.4.2025).

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU:

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntää haetun luvan. Luvassa tulee noudattaa seuraavia ehtoja:

1. Tämä lupa koskee Kainuun ELY-keskuksen toimialueella sijaitsevia serpentiiniluontotyyppikohteita ja niiden luonnonsuojeluasetuksen 1066/2023 5 §:ssa lueteltuja serpentiiniluontotyyppin määritteleviä kasvi- ja jäkälälajeja sekä serpentiiniluontotyyppikohteen kiviainesta. Lupa on virastokohtainen. Lupaa saavat käyttää kunakin vuonna vain samana vuonna ennen maastotöihin ryhtymistä Lapin ELY-keskukselle ilmoitetut Kainuun ELY-keskuksen lukuun serpentiiniluontotyyppikohteita inventoivat henkilöt;
2. Näytteitä kerätettäessä tämä lupa on pidettävä mukana ja näytettävä vaadittaessa;
3. Tämä lupa oikeuttaa luonnonsuojeluasetuksessa mainittujen kasvi- ja jäkälälajien sekä kivinäytteen keruuseen eliö- ja kivilajinmääritysten varmistamiseksi;
4. Keräyksellä ei saa vaarantaa lajin esiintymän elinvoimaisuutta näytteenotto paikalla ja otettava näytemäärä on suhteutettava aina myös esiintymän kokoon. Mikäli on epävarmaa, säilyykö esiintymä näytteen keräämisen jälkeen elinvoimaisena, ei näytettä tule kerätä. Mahdollisuuksien mukaan tulee kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että näyte on riittävän kokoinen, jotta sitä voidaan lajinmääritystä tehdessä preparoida.
5. Kertyvät näytteet tulee tallentaa tämän luvan kopion kanssa luonnontieteellisiin museoihin tai tutkimuslaitosten kokoelmiin kokoelman haltijan ohjeistusta noudattaen vuoden sisällä näytteiden keruuajankohdasta lukien;
6. Hakijan on toimitettava Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Luontoympäristöyksikköön selvitys tämän luvan mukaisista toimista seuraavan vuoden toukokuun loppuun mennessä. Raportista tulee käydä ilmi mitä lajeja kerättiin, mistä (koordinaatit metrin tarkkuudella) ja kuinka paljon. Raportista tulee käydä ilmi mihin museoon tai kokoelmaan näytteet toimitetaan, sekä museoille tai kokoelmiin toimitettavien näytteiden Kotka-tunnisteet tai muut vastaavat tunnisteet. Raportti voi olla esimerkiksi excel-muotoinen täydennetty taulukko Kotka-järjestelmästä tai laji.fi-järjestelmästä;
7. Mikäli inventoinnit siirtyvät toisen tahon hoidettavaksi, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen toimija.

Lupa serpentiiniluontotyyppin vähäiseen heikentämiseen on voimassa Kainuun maakunnan alueella luvan lainvoimaiseksi tulemisesta 31.5.2034 asti.

PERUSTELUT

Serpentiinikalliot, -kivikot ja soraikot ovat tiukasti suojeltuja luontotyypppejä, joiden hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (luonnonsuojelulaki 9/2023 65 §). Kaikki maahan kajoava toiminta sekä kasvi- ja jäkälänäytteiden kerääminen voivat heikentää serpentiiniluontotyyppiesiintymiä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luonnonsuojelulain 66 §:n nojalla poikkeuksen 65 §:n tiukasti suojellun luontotyyppin hävittämisen ja heikentämiskiellosta, jos kyseisen luontotyyppin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyyppin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa. Tämä poikkeuslupa annetaan määräaikaisena ja se saa olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan. Poikkeuslupa voidaan liittää ehtoja, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojelutarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai muita velvoitteita.

Jos hanke tai toimenpide, jota varten lupa on myönnetty, siirtyy toiselle, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes luvan haltijan tilalle on hyväksytty toinen (luonnonsuojelulaki 66 §).

Uusi luonnonsuojelulaki 9/2023 tuli voimaan 1.6.2023. Yhtenä lakiuudistuksen keskeisenä tarpeena oli luontotyyppisuojelun vahvistaminen. Tässä luonnonsuojelulaissa uutena suojelukeinona lakiin lisättiin säännökset tiukasti suojelluista eli suoraan lain nojalla turvatuista luontotyypeistä. Tiukasti suojelluiksi luontotyypeiksi on luonnonsuojelulain 65 §:ssä säädetty kaksi uhanalaista ja harvinaista luontotyyppiä: serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot sekä rannikon avoimet dyynit.

Lakiesityksen lausuntovaiheessa ja eduskuntakäsittelyssä huomio kiinnittyi erityisesti serpentiiniluontotyyppien tunnistamisen haasteellisuuteen. Mietinnössään luonnonsuojelulaista (YmVM 17/2022 vp) Ympäristövaliokunta totesi, että ”serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on asiantuntijallekin haasteellista, ja siksi viranomaisen tulee informoida maanomistajaa hänen omistamallaan kiinteistöllä mahdollisesti sijaitsevasta tiukasti suojellusta luontotyyppistä ja sen heikentämiskiellosta. Maanomistajalla ei voi olla velvollisuutta tutustua asiaa koskeviin tietorekistereihin, vaan viranomaisen tulee informoida tiukasti suojellun luontotyyppin esiintymien sijainneista asian selvitettyään”. Perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan, että ”erityistä huomiota tulee kiinnittää tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään” (PeVL 67/2022 vp).

Luonnonsuojelulain 9 §:n mukaan Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä sekä maiseman suojelua alueellaan, vastaa tässä laissa sille säädettyistä viranomaistehtävistä, valvoo luonnonsuojelulain säännösten noudattamista ja käyttää luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa. Näihin viranomaistehtäviin kuuluu edellä mainittu tiukasti suojeltujen luontotyyppien inventointityö ja maaomistajien ja toimijoiden tiedottaminen tiukasti suojellun luontotyyppin esiintymien sijainneista. Jotta Kainuun ELY-keskus voi

toteuttaa tätä tehtävää, tulee inventoinneissa pystyä määrittämään luonnonsuojeluasetuksen 5 §:ssä luetellut serpentiiniluontotyyppien ilmentäjälajit. Asetuksessa luetellut sammal- ja jäkälälajit ovat sellaisia, että ne ovat varmuudella määritettävissä lajilleen vain mikroskopian perusteella, joten näytteen kerääminen on välttämätöntä. Lajihavaintojen luotettava dokumentointi edellyttää näytteiden tallentamista luonnontieteellisen museon kokoelmaan, jossa näytteen lajinmääritys on myöhemminkin tarkistettavissa. Siten ELY-keskuksen inventointien yhteydessä tehtävälle näytteenkeruulle ei ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Tämän luvan mukainen toiminta ei vaaranna tiukasti suojeltujen luontotyyppien suojelutavoitteita, koska lajiesiintymiä ei saa hävittää näytteenotolla. Näytteiden keräämisen luontotyyppiesiintymiä heikentävä vaikutus hyvin vähäistä ja luontotyyppien tila oletettavasti palautuu näytteenoton jälkeen.

Serpentiinikalliot kuuluvat Natura-luontotyyppiin Silikaattikalliot. Luvan mukainen toiminta ei vaikutusten vähäisyyden vuoksi voi aiheuttaa Natura-alueilla Silikaattikalliot-luontotyyppin merkittävää heikentymistä. Esiintymien sijainnin ja tilan tunteminen on edellytys serpentiiniluontotyyppien suojelun turvaamiseksi myös Natura-alueilla.

PÄÄTÖKSEN VOIMAANTULO

Poikkeamishakeuksen kohteena olevat Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen inventoinnit ja maastotyöt ovat oleellinen osa 1.6.2023 voimaan tulleen luonnonsuojelulain (9/2023) toimeenpanon toteuttamista. Maastokausi on Suomessa lyhyt ja yleisen edun mukaista on, että tietoja saadaan kerättyä mahdollisimman kattavasti ja inventointeihin on käytettävissä koko maastokausi. Tämän takia päätöksen täytäntöönpanoa ei voida yleisen edun vuoksi lykätä.

Edellä olevan johdosta Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päättänyt lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 122 § 3 momentin 3 kohdan nojalla, että tätä päätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 9 §, 65 §, 66 §
Luonnonsuojeluasetus (1066/2023) 5 §
Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (987/2009) 20 §
Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 §, 8 §
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 § 3 momentti 3 kohta

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Merkintä sähköisestä allekirjoituksesta on dokumentin viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Piippa Wäli ja ratkaissut luontoympäristöyksikön päällikkö Jari Pasanen

Lisätietoja päätöksestä antaa tarvittaessa ylitarkastaja Piippa Wäli, piippa.wali@ely-keskus.fi, puh. 0295 037 408.

MAKSUA KOSKEVA PÄÄTÖS

Maksuitta

Luonnonsuojelua edistäviin tutkimuksiin ja opetustarkoituksiin myönnettävät poikkeusluvut ovat maksuttomia

LIITTEET

Valitusosoitus
Asiakirjan sähköinen hyväksymismerkintä

TIEDOKSIANTO

Hakijalle (sähköpostilla)

Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry (sähköpostilla)
Kainuun maakunnan alueen kunnat (sähköpostilla)

PÄÄTÖKSEN YLEISTIEDOKSIANTO

Tämä päätös annetaan tiedoksi myös hallintolain (434/2003) 62 § mukaisella yleistiedoksiannolla. Päätös ja yleistiedoksiantoa koskeva ilmoitus julkaistaan Kainuun ja Lapin ELY-keskusten verkkosivuilla:

<https://www.ely-keskus.fi/kuulutukset/lappi>

<https://www.ely-keskus.fi/kuulutukset/kainuu>

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö (sähköpostilla)
Suomen ympäristökeskus (sähköpostilla)
Metsähallitus (sähköpostilla)

Tämä asiakirja LAPELY/1577/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/1577/2025 har godkänts elektroniskt

Pasanen Jari 30.04.2025 14:32

Wäli Piippa 30.04.2025 14:34